

BESLUT

2020-09-07 Dnr: 20/00361

SAKEN

Morgonstudion, SVT1, 2020-01-23, inslag om våld i nära relationer; fråga om saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kravet på saklighet.

INSLAGET

Inslaget var ett studiosamtal som handlade om en undersökning som tidningen *Veckorevyn* hade gjort om våld mot unga kvinnor i nära relationer. Inslaget hade rubriken "När relationen blir livsfarlig" och "Att bli slagen av sin kärlek". Inslaget påannonserades genom att en programledare sa följande.

Och så om att det farligaste en kvinna i Sverige kan göra är att leva med en våldsam man. Så säger justitieminister Morgan Johansson. Och statistiken från Brå talar sitt tydliga språk. Var fjärde kvinna har utsatts för våld i en nära relation.

Samtidigt visades bland annat i bild en skuggsiluett där en kvinna blev slagen av en man. Därefter spelades delar av djupintervjuer upp med kvinnor som blivit utsatta för våld i sina relationer. Inledningsvis i inslaget sades följande.

(Pgl 1) – Det farligaste en kvinna i Sverige i dag kan göra, det är att leva tillsammans med en våldsam man. Det säger justitieminister Morgan Johansson till *Veckorevyn* i en granskning där tidningen publicerade i veckan om just våld mot unga kvinnor. (Pgl 2) – Och i den här granskningen lyfts också en siffra fram som, ja känns. En av fyra unga kvinnor har blivit utsatta för våld i sina nära relationer. En av fyra unga kvinnor. Och såhär har det sett ut sedan 2005.

Därefter följde ett studiosamtal med chefredaktören för *Veckorevyn* och en samordnare på Polisen som jobbade med våld i nära relationer. Chefredaktören berättade varför tidningen hade gjort den här granskningen och hon sa bland annat följande.

För det är helt otroligt att var fjärde då kvinna svävar i direkt livsfara varje dag. Och det blir också ett extra, extra steg i det att det är hennes första pojkvän. Man är väldigt kär. Man kanske är väldigt lycklig och glad. Samtidigt som det här pågår.

Chefredaktören berättade därefter att flera kvinnor hörts av sig till tidningen med sina berättelser. Som exempel angavs att de berättade om att de hade blivit nedslängda för trappor, och att de hade blivit slagna av sin partner hemma hos partnerns föräldrar utan att dessa ingripit och stoppat våldet. Chefredaktören trodde att det fanns ett stort mörkertal i statistiken. Ena programledaren frågade sedan om polismannen kände igen berättelserna som chefredaktören hade talat om. Polismannen sa att han gjorde det och att det för honom var vanliga berättelser. Polismannen sa att han också trodde att mörkertalet var väldigt stort.

Inslaget avslutades med att chefredaktören sade att hon hoppades att tidningens granskning skulle leda till att Polisen fortsatte att granska hur problematiken ser ut och vad som skulle kunna göras för att förbättra de unga kvinnornas situation.

ANMÄLAN

Anmälaren anser tittarna fick en helt missvisande bild av hur relationsvåldet mot unga kvinnor ser ut och anför sammanfattningsvis följande.

Även om programledarna enbart citerade en justitieminister, hänvisade till diffusa studier eller lät gäster komma med häpnadsväckande påståenden hade de ändå ett stort ansvar för helheten. I inslaget förekom tre allvarliga faktafel.

En av programledarna citerade justitieministern. Det stämmer att justitieminister uttryckt påståendet. Dock saknar påståendet stöd hos Brottsförebyggande rådet (Brå) som ansvarar för svensk kriminalstatistik. Majoriteten av mäns våld mot kvinnor påbörjas när relationen tagit slut. Detsamma gäller det dödliga våldet mot kvinnor i nära relation. Majoriteten av kvinnorna som dödas gör det av en före detta partner och inte en nuvarande partner.

En av programledarna sa också att ”En av fyra unga kvinnor har utsatts för våld i sina nära relationer”. Programledaren hänvisade då till den studie som Veckorevyn tagit fram och som diskuterades i inslaget. Brå har dock en väldigt bra och omfattande statistik gällande våld i nära relationer. Statistiken gäller en bred definition av relationsvåld som innehåller många olika typer av övergrepp. Allt från fysiskt våld till enklare förödmjukelser. När programledarna nämner att var fjärde ung kvinna utsatts för våld i nära relation stämmer inte detta med de studier som Brå publicerat. Detta då majoriteten av övergreppen gäller andra händelser än just våld. Den definition programledaren använder för att beskriva våld i nära relation stämmer således inte med den definition Brå har använt när man tagit fram sin statistik.

I inslaget sa chefredaktören för Veckorevyn att ”Det är helt otroligt att var fjärde ung kvinna svävar i direkt livsfara varje dag”. Om man tittar tillbaka på faktafel två så skriver Brå att 23 % av de unga kvinnorna vid något tillfälle utsatts för systematiska kränkningar, förödmjukelser, försök till inskränkning av frihet, hot,

trakasserier, misshandel eller sexualbrott. Detta är definitivt inte samma sak som att var fjärde ung kvinna skulle sväva i livsfara varje dag. Även detta påstående är således fel och verklighetsfrämmande.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kravet på saklighet och anför sammanfattningsvis följande.

Anmälaren anser att inslagets påannons var felaktig eftersom programledaren citerade justitieminister i ett uttalande han gjort i samband med undersökningen. Det framgick tydligt av inslaget att det är kopplingen till en relation som avses i sammanhanget. Citatet från justitieministern kom från en intervju i samband med Veckorevyens artiklar om sin undersökning och tog sikte på hur farligt det kan vara att ha en relation eller vara i uppbrott från en relation med en våldsam partner.

Anmälaren framhåller att det i Brå:s rapport framgår att det är 23% av kvinnorna i den aktuella gruppen som utsatts för våld och inte var fjärde (eller 25%) och att formuleringen ”En av fyra unga kvinnor har utsatts för våld i sina nära relationer” därmed är felaktigt. Enligt SVT var det för begripligheten fullt godtagbart att förenkla genom att avrunda 23 % till var fjärde ung kvinna i dagligt tal i det aktuella sammanhanget. Som framgår av inslaget talades det om både fysiskt och psykiskt våld mot unga kvinnor i nära relationer. Det gjorde också den del av undersökningen Brott i nära relationer bland unga 2018 som refereras till i inslaget. Av rapporten framgår följande.

Totalt uppgav knappt var femte person (18%) i åldern 16-24 år att de någon gång utsatts för systematiska kränkningar eller förödmjukelser, försök till inskränkning av deras frihet, hot, trakasserier, misshandel eller sexualbrott av en nuvarande eller före detta partner. I åldersgruppen 16-24 år var det 23 procent av tjejerna och 14 procent av killarna som uppgav att de någon gång utsatts för något av ovan nämnda brott i en nära relation.

Enligt anmälaren gäller detta även ”enklare förödmjukelser”. SVT läser inte formuleringen ovan så.

Anmälaren vänder sig mot att den externt medverkande chefredaktören vid ett tillfälle i inslaget sa att ”var fjärde ung kvinna svävar i direkt livsfara varje dag”. Anmälaren framhåller att det definitivt inte är samma sak som det som refereras i Brå:s rapport. Som anmälaren framhåller är direkt livsfara och till exempel systematiska kränkningar eller trakasserier inte samma sak. I inslaget förs dock samtalet om de här olika sakerna. Det vill säga både till exempel misshandel och kränkningar som i berättelserna från undersökningen som tas upp i inslaget och mord som det kan leda fram till. Det chefredaktören sa handlade alltså om en möjlig risk som hon såg det och tog inte sikte på faktiskt genomförda mord eller exempelvis trakasserier eller kränkningar.

Redaktionen uppfattade att formuleringen var oklar och siktade på en risk, tillspetsad men som ändå kunde ses i hela samtalets sammanhang. I efterhand kan det naturligtvis diskuteras om det ytterligare hade gått att förtydliga detta. Men när det inte skett bedömde redaktionen att formuleringen inte var så missvisande att det behövde göras ett beriktigande eller att inslaget stred mot bestämmelsen.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (13 § andra stycket i sändningstillståndet).

Kravet på saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kravet ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Enligt granskningsnämndens mening kunde det av inslagets rubriksättning, inledande bildsättning och programledarens påannonsering framstå som om att en av fyra unga kvinnor har utsatts för fysiskt våld i en nära relation enligt statistik från Brå. Brå:s statistik visar att en av fyra unga kvinnor uppgett att de någon gång utsatts för fysiskt eller psykiskt våld i nära relationer. Framställningen var därför inte så missvisande att inslaget strider mot kravet på saklighet i denna del. Att programledarna i påannonseringen av inslaget redogjorde för ett uttalande av Sveriges justitieminister medför inte heller att inslaget strider mot detta krav.

Nämnden anser att uttalandet om att ”var fjärde ung kvinna svävar i direkt livsfara varje dag” var mycket tillspetsat men mot bakgrund av att det gjordes av en tillfälligt medverkande strider inslaget inte mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Kristina Åberg efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Johannes Wik

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.